

Wandeltochten 10, 20 en 30 km “In vrijheid je pad kiezen”

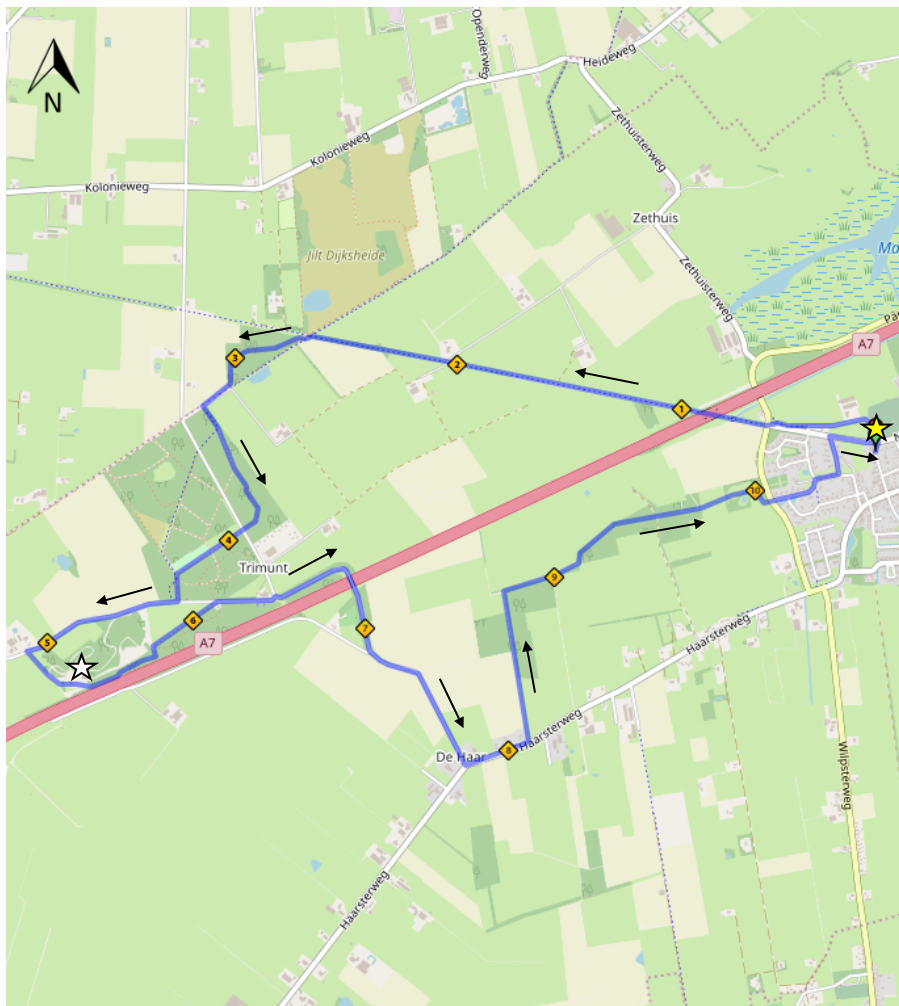
Drie wandeltochten in de omgeving van Marum

Uitgezet en georganiseerd door de
Stichting Oranjecomité en Bevrijdingsfeesten Marum

Wees voorzichtig bij het oversteken van wegen,
houdt u aan de verkeersregels. U loopt op eigen risico.

10 km

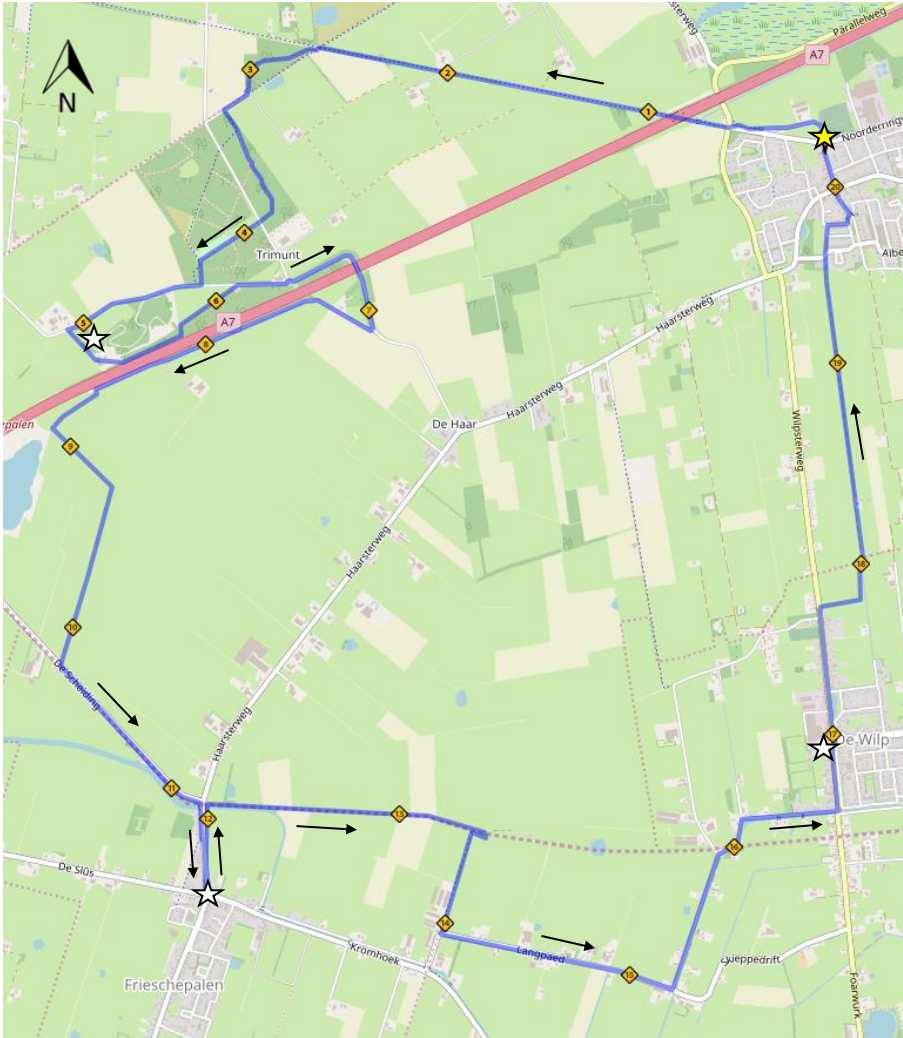

- ★ = begin/eindpunt
- ☆ = stempel/rustpunt

Route 10 km (oranje pijlen met rode band volgen)

- 1 Start vanaf terras café Marktzicht
- 2 L-af tot kruispunt en R-door (Lageweg)
- 3 Einde fietspad voorrangsweg oversteken (**LET OP**) en Natuurpad volgen (ri Strandheem)
- 4 Eigen weg oversteken
- 5 Op viersprong L-af (ri fietsknooppunt 50)
- 6 Na 30 meter R-af (over bruggetje) en zandpad volgen
- 7 Ruiterspad oversteken en pad tot asfaltweg volgen en hier R-af
- 8 1e pad L-af (fietspad ri Drachten)
- 9 In eerste bocht naar rechts, rechtdoor gaan (zandpad)
- 10 Pad rechtdoor blijven volgen
- 11 Asfaltweg oversteken
- 12 Op viersprong rechtdoor, langs speelweide, einde pad L-af (betonpad)
- 13 Einde betonpad (bij fietsknooppunt 50) R-af (asfaltweg, ri Drachten)
- 14 L-af naar wedstrijd- en trainingscircuit van Motorclub Marum
- 15 Op splitsing L-aanhouden en naar Rust- en Stempelpost in bunker (kantine Motorclub)
- 16 Na Rust- en Stempelpost L-af (over het gras naar het zandpad)
- 17 Boom aan rechterzijde passeren en pad volgen (langs A7)
- 18 Op T-splitsing R-af
- 19 Einde pad (voor monument ter herinnering aan 3 mei 1943) R-af en het brede pad aanhouden
- 20 Bij het eind van het pad staat een plaquette met daarop een QR-code, waarmee de gebeurtenissen van 3 mei 1943 zijn te lezen
- 21 Einde pad R-af op asfaltweg
- 22 Op T-splitsing R-af (over viaduct en ri fietsknooppunt 77)
- 23 Na viaduct splitsing routes
- 24 10 km route R-door (20 & 30 km 1e weg R-af)
- 25 Einde weg L-af over fietspad langs Haarsterweg
- 26 Na huisnr. 23 L-af en 2 keer door een draaihek en zandpad volgen
- 27 Zandpad oversteken en door 3e draaihek na bruggetjes (2*) pad blijven volgen
- 28 Over stalen bruggetje, daarna L-af en direct R-af (Witte Nonnenpad blijven volgen)
- 29 Einde pad L-af
- 30 2 keer door klaphek en pad blijven volgen
- 31 Einde pad asfaltweg oversteken (**LET OP**) naar De Ackeren
- 32 Na huisnr. 18 R-af (graspad)
- 33 Einde pad L-af
- 34 Op fietspad R-af en naar finish bij café Marktzicht

20 km

★ = begin/eindpunt
☆ = stempel/rustpunt

Route 20 km (oranje pijlen met witte band volgen)

- 1 Start vanaf terras café Marktzicht
- 2 L-af tot kruispunt en R-door (Lageweg)
- 3 Einde fietspad voorrangsweg oversteken (**LET OP**) en Natuurpad volgen (ri Strandheem)
- 4 Eigen weg oversteken
- 5 Op viersprong L-af (ri fietsknooppunt 50)
- 6 Na 30 meter R-af (over bruggetje) en zandpad volgen
- 7 Ruiterspad oversteken en pad tot asfaltweg volgen en hier R-af
- 8 1^e pad L-af (fietspad ri Drachten)
- 9 In eerste bocht naar rechts, rechtdoor gaan (zandpad)
- 10 Pad rechtdoor blijven volgen
- 11 Asfaltweg oversteken
- 12 Op viersprong rechtdoor, langs speelweide
- 13 Einde pad L-af (betonpad)
- 14 Einde betonpad (bij fietsknooppunt 50) R-af (asfaltweg, ri Drachten)
- 15 L-af naar wedstrijd- en trainingscircuit van Motorclub Marum
- 16 Op splitsing L-aanhouden en naar Rust- en Stempelpost in bunker (kantine Motorclub)
- 17 Na Rust- en Stempelpost L-af (over het gras naar het zandpad)
- 18 Boom aan rechterzijde passeren en pad volgen (langs A7)
- 19 Op T-splitsing R-af
- 20 Einde pad (voor monument ter herinnering aan 3 mei 1943) R-af en het brede pad aanhouden
- 21 Bij het eind van het pad staat een plaquette met daarop een QR-code, waarmee de gebeurtenissen van 3 mei 1943 zijn te lezen
- 22 Einde pad R-af op asfaltweg
- 23 Op T-splitsing R-af (over viaduct en ri fietsknooppunt 77)
- 24 Na viaduct splitsing routes
- 25 20 & 30 km 1^e weg R-af, ri Het Korige *** (10 km route R-door)
- 26 Weg blijven volgen ri bunkers en bij einde pad L-aanhouden

*** *Op andere dagen dan 4 mei 2019: Na viaduct R-door en einde weg R-af (fietspad volgen). Weg oversteken (**LET OP**) en voor brug L-af, weer weg oversteken en Johannes Dijkstra paed volgen. Daarna route vervolgen bij punt 34.*

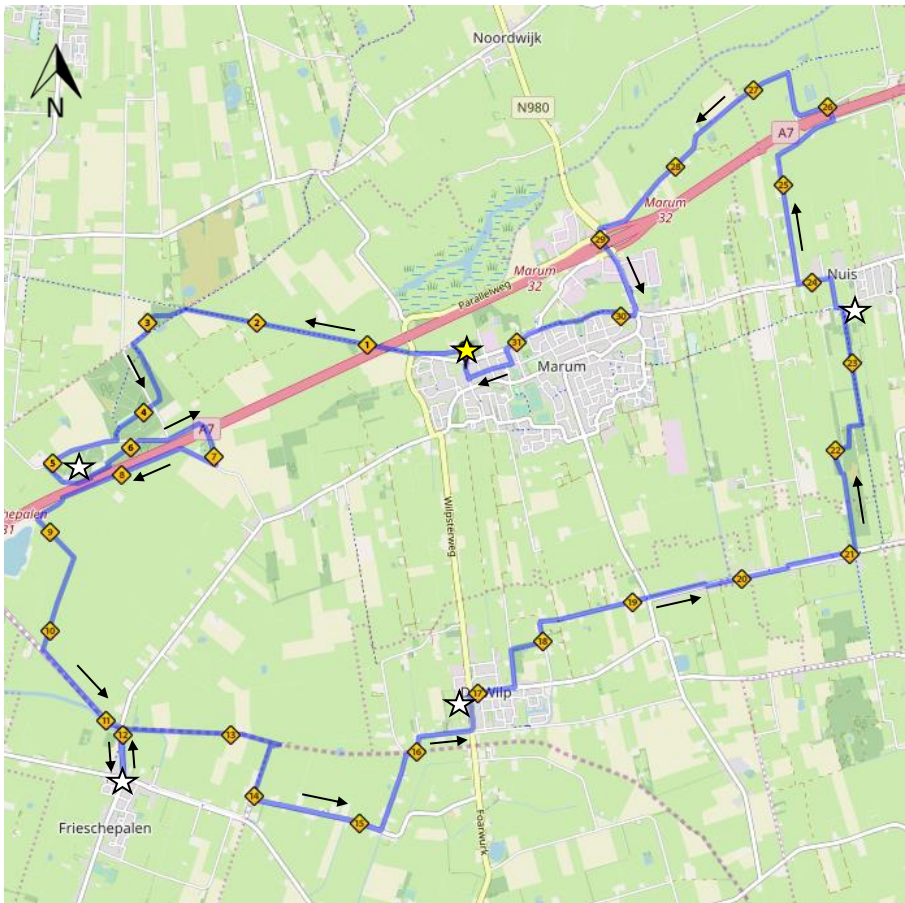
- 27 Bij bunkers door hek en het Evie Bron pad volgen
- 28 Einde pad bij hek R-af en pad door land volgen tussen rood-wit lint en sloot
- 29 Pad blijven volgen tot asfaltweg en deze oversteken (**LET OP**) en op fietspad L-af
- 30 Op kruispunt het fietspad blijven volgen, R-af over brug
- 31 Voetpad blijven volgen tot Rust- en Stempelpost bij Ma Kelly
- 32 Na Rust- en Stempelpost L-af over voetpad
- 33 Na brug R-af en weg oversteken (**LET OP**) en Johannes Dijkstra paed volgen
- 34 Door het hek gaan, het graspad volgen en langs grenspaal 15 en 16
- 35 Einde graspad R-af en zandpad volgen
- 36 Zandpad wordt betonpad en bij asfaltweg L-af (bij wandelnetwerk 83)
- 37 Op splitsing bij fietsknooppunt 79 L-af (ri Langpaed)
- 38 Op splitsing R-af (Langpaed blijven volgen)
- 39 Langpaed wordt Oudemolenweg en deze blijven volgen tot einde weg
- 40 Bij einde weg L-af en voetpad blijven volgen tot Rust- en Stempelpost bij Eetcafé De Wilp
- 41 Na Rust- en Stempelpost L-af. Na 50 meter splitsing routes
- 42 20 km R-door het voetpad blijven volgen langs begraafplaats (30 km R-af)
- 43 Na huisnr. 2 R-af en door klaphek (Rondje De Wilp)
- 44 Na 2e klaphek bij T-splitsing L-af en pad tot einde blijven volgen
- 45 Einde pad Alberdaweg oversteken en op voetpad R-af
- 46 Voor huisnr. 159 L-af (langs fietscrossbaan). Rechtdoor blijven gaan tot einde weg
- 47 Einde weg R-af (Kleine Hoorn)
- 48 Einde weg L-af en voor bruggetje L-af
- 49 Bij Apotheek Marum de weg oversteken (**LET OP**) en via de Marktstraat naar de finish bij café Marktzicht

Route 30 km (oranje pijlen met blauwe band volgen)

- 1 Start vanaf terras café Marktzicht
- 2 L-af tot kruispunt en R-door (Lageweg)
- 3 Einde fietspad voorrangsweg oversteken (**LET OP**) en Natuurpad volgen (ri Strandheem)
- 4 Eigen weg oversteken
- 5 Op viersprong L-af (ri fietsknooppunt 50)
- 6 Na 30 meter R-af (over bruggetje) en zandpad volgen
- 7 Ruiterspad oversteken en pad tot asfaltweg volgen en hier R-af
- 8 1^e pad L-af (fietspad ri Drachten)
- 9 In eerste bocht naar rechts, rechtdoor gaan (zandpad)
- 10 Pad rechtdoor blijven volgen
- 11 Asfaltweg oversteken
- 12 Op viersprong rechtdoor, langs speelweide
- 13 Einde pad L-af (betonpad)
- 14 Einde betonpad (bij fietsknooppunt 50) R-af (asfaltweg, ri Drachten)
- 15 L-af naar wedstrijd- en trainingscircuit van Motorclub Marum
- 16 Op splitsing L-aanhouden en naar Rust- en Stempelpost in bunker (kantine Motorclub)
- 17 Na Rust- en Stempelpost L-af (over het gras naar het zandpad)
- 18 Boom aan rechterzijde passeren en pad volgen (langs A7)
- 19 Op T-splitsing R-af
- 20 Einde pad (voor monument ter herinnering aan 3 mei 1943) R-af en het brede pad aanhouden
- 21 Bij het eind van het pad staat een plaquette met daarop een QR-code, waarmee de gebeurtenissen van 3 mei 1943 zijn te lezen
- 22 Einde pad R-af op asfaltweg
- 23 Op T-splitsing R-af (over viaduct en ri fietsknooppunt 77)
- 24 Na viaduct splitsing routes
- 25 20 & 30 km 1^e weg R-af, ri Het Korige *** (10 km route R-door)

*** *Op andere dagen dan 4 mei 2019: Na viaduct R-door en einde weg R-af (fietspad volgen). Weg oversteken (**LET OP**) en voor brug L-af, weer weg oversteken en Johannes Dijkstra paed volgen. Daarna route vervolgen bij punt 34.*

30 km

★ = begin/eindpunt

☆ = stempel/rustpunt

- 26 Weg blijven volgen ri bunkers en bij einde pad L-aanhouden
- 27 Bij bunkers door hek en het Evie Bron pad volgen
- 28 Einde pad bij hek R-af en pad door land volgen tussen rood-wit lint en sloot
- 29 Pad blijven volgen tot asfaltweg en deze oversteken (**LET OP**) en op fietspad L-af
- 30 Op kruispunt het fietspad blijven volgen, R-af over brug
- 31 Voetpad blijven volgen tot Rust- en Stempelpost bij Ma Kelly
- 32 Na Rust- en Stempelpost L-af over voetpad
- 33 Na brug R-af en weg oversteken (**LET OP**) en Johannes Dijkstra paed volgen
- 34 Door het hek gaan, het graspad volgen en langs grenspaal 15 en 16
- 35 Einde graspad R-af en zandpad volgen
- 36 Zandpad wordt betonpad en bij asfaltweg L-af (bij wandelnetwerk 83)
- 37 Op splitsing bij fietsknooppunt 79 L-af (ri Langpaed)
- 38 Op splitsing R-af (Langpaed blijven volgen)
- 39 Langpaed wordt Oudemolenweg en deze blijven volgen tot einde weg
- 40 Bij einde weg L-af en voetpad blijven volgen tot Rust- en Stempelpost bij Eetcafé De Wilp
- 41 Na Rust- en Stempelpost L-af. Na 50 meter splitsing routes
- 42 30 km R-af (Oosterweg) (20 km R-door)
- 43 Op kruispunt R-door en daarna 1e weg L-af (Otterspol)
- 44 Door klaphek aan R-zijde gaan en op 1e splitsing in 't Slibsterbosje R-aanhouden en R-door naar volgende klaphek
- 45 Bij asfaltweg L-af en weg vervolgen langs het water (Commissieweg)
- 46 Op kruispunt Lindsterlaan oversteken en pad volgen (water aan R-zijde)
- 47 Einde pad over brug en na brug L-af op fietspad
- 48 Bij huisnr. 24 L-af over bruggetje en hierna R-af
- 49 Weg blijven volgen tot huisnr. 34 en hierna L-af (Landgoed Coendersborg)
- 50 Pad blijven volgen tot einde weiland aan L-zijde en hier L-af bospad volgen
- 51 Op kruispunt zandpad oversteken en bospad blijven volgen
- 52 Einde pad R-af

- 53 Op kruispunt L-af en over bruggetje
- 54 Sintelpad blijven volgen en over bruggetje naar Rust- en Stempelpost bij Museum 't Rieuw
- 55 Na Rust- en Stempelpost weer over bruggetje en R-af
- 56 Bij fietsknooppunt (voor de Coendersborg) het betonpad oversteken en via de oprijlaan het landgoed verlaten
- 57 Einde oprijlaan L-af op fietspad
- 58 2^e weg R-af (**LET OP bij het oversteken**) ri Mienscheer en fietsroute 22
- 59 L-af over viaduct (over A7) en na viaduct L-af (Mienscheer)
- 60 Einde weg L-af Turfweg (deze gaat over in Hamrik)
- 61 Einde weg L-af op fietspad en direct 1^e fietspad R-af en weg oversteken
- 62 Einde fietspad L-af en weg oversteken en onder viaduct door gaan
- 63 Weg oversteken en fietspad blijven volgen ri Marum/Nuis
- 64 Bij volgende rotonde (bij restaurant Heerlijkheid) R-af en over parkeerplaats Heerlijkheid gaan
- 65 Einde parkeerplaats fietspad volgen
- 66 Pad blijven volgen en over bruggetje gaan
- 67 Pad blijven volgen langs asfaltweg
- 68 Einde pad L-af (Acacialaan). Einde weg R-af
- 69 Weg volgen tot eind, hier R-af en naar finish bij café Marktzicht

De Gronings-Friese grenspalen

Na moeizame onderhandelingen die ruim zeven jaar duurden, werd op 7 juli 1724 het grensverdrag tussen de provinciebesturen van Friesland en Groningen ondertekend in de schans bij Friesche Palen. Pas in 1874, ruim 150 jaar later, is deze grens zichtbaar aangegeven met 25 ijzeren grenspalen. De meeste van deze palen zijn behouden gebleven en gerestaureerd in originele staat. Op de plaats van paal 14 vlakbij de T-sprong Haarsterweg-De Scheiding is indertijd het verdrag tussen beide provincies ondertekend. Langs de ijsbaan het Johannes Dijkstra paed volgend komt u in het Haarsterveld uit bij paal 15. Het pad heeft hier weer het karakter van een oude ree, met aan weerszijden eikenbomen.

Het pad – en de grens – volgen het tracé van de oude leidijk die hier eens het water uit het hoger gelegen veen moest keren. De knik in de grens die de noodzaak is van een grenspaal op dit punt, is in de strak onderhouden sloot heel mooi zichtbaar. Een klein stukje verderop staat paal 16 die vroeger aan de oostoever stond van het Hendrik Douwesmeer, een hoogveenmeer dat verdween nadat de bemaling van grondwater werd verbeterd.

Knik in de grens met grenspaal

Tramlijn Drachten-Groningen

Het schelpenpad loopt over het tracé van de voormalige tramlijn Drachten-Groningen die in 1913 is aangelegd door de Nederlandse Tramweg Maatschappij, de NTM. De 43 kilometer lange tramlijn liep dwars door de centra van Leek, Tolbert en Marum. Later werd de tramlijn ook bekend onder de naam "Philipslijn" toen door de Philipsfabriek in Drachten een verbindingsspoor was aangelegd en het spoor werd gebruikt voor het transport van goederen naar en van de fabriek. Uiteindelijk was Philips nog de enige gebruiker van het spoor en is de lijn in 1985 opgeheven. In mei 1983 is met het toenmalige directievoertuig van de Nederlandse Spoorwegen, bijgenaamd "de kameel" nog een rit gemaakt over de spoorbaan Groningen naar Drachten. De foto is genomen juist bij het passeren van restaurant "De Kruisweg" in Marum.

"De kameel" voor restaurant De Kruisweg

Coendersborg

Aan de zuidkant van het dorp Nuis ligt de Coendersborg die in 1813 is gebouwd op de plaats waar eerder de Fossemaborg stond. De Fossema's waren invloedrijk in Nuis en omgeving. Omstreeks 1520 kocht Wigbold van

Ewsum uit Middelstum land in Vredewold (gemeenten Leek en Marum) en bouwde de borg Nienoord. Er ontstond een eeuwen durende strijd om geld, aanzien en macht. Dit leidde tot geregisseerde huwelijken, ontvoeringen en zelfs een veldslag bij het Bolmeer.

In 1758 kwam de borg in handen van Oene van Teyens. Zijn erfgenamen, twee broers en een zuster, bouwden de huidige Coendersborg. Van deze drie trouwde alleen Benedictus en wel met zijn dienstbode Froukje Alberts. Zij kregen drie kinderen die allen ongehuwd bleven. Een van deze kinderen, Oene, overleed als laatste in 1866 te Beetsterzwaag. De erfenis ging naar de buurman, dokter Tonckens. De familie van Froukje Alberts heeft lang processen gevoerd namens de erfgenamen over dit vreemde "testament". De Stichting Het Groninger Landschap kocht het landgoed in 1956.

De Coendersborg

De stelling Trimunt

Aan weerszijden van de snelweg A7, liggen de restanten van de Stelling Trimunt of wel de radarpost Löwe die daar in de Tweede Wereldoorlog door de bezetter in 1940 is gebouwd. In 1942 beveiligd men de stelling met geschut. Ook komen er ongeveer 50 bunkers bij, waarin 100 tot 400 soldaten

konden verblijven onder leiding van de commandant Oberleutnant Berndt. Aan het einde van de oorlog werken ook veel vrouwen op de radarpost voor de registratie van de vliegbewegingen.

Deze radarpost was een onderdeel van een lijn van radarposten die van Denemarken tot Zwitserland zijn gebouwd, de zgn. “Himmelbelt Stelling”. Met behulp hiervan konden geallieerde vliegtuigen die bombardementen in Duitsland zouden gaan uitvoeren in een vroeg stadium opgespoord worden. Bij nadering werden Duitse jagers de lucht ingestuurd, bijvoorbeeld vanaf het vliegveld in Leeuwarden.

Tijdens de April-meistaking (de “melkstaking”) in 1943 zijn zestien bewoners van de nabijgelegen Haarsterweg op Trimunt standrechtelijk doodgeschoten. Ter nagedachtenis aan hen is er op Trimunt aan de noordzijde van de A7 een monument opgericht op de plek waar de executies hebben plaats gevonden.

Verdere informatie:

<http://www.wkregister.nl/personen/de-haar-wraak-van-de-bezetter>

Restanten van de Stelling Trimunt

Geraadpleegde literatuur en websites:

- *Vlijtige armoede en tonnen gouds'* door J. en H.J. Boerema, uitgegeven door de Rabobank "Marum-De Wilp", 1989.
- www.deverhalenvangroningen.nl
- www.bakkeveen.nl
- www.spoorverledendrachten.nl
- www.wikipedia.org
- www.marum.nl
- www.tracesofwar.nl
- www.wkregister.nl

Wandeltochten:

G. Kooiker

Achtergrondinformatie:

J.W. Hesselink

Foto's:

J.W. Hesselink

Vormgeving:

M. van Zutphen

Download de routes als GPX-bestand
via onze website of via deze QR-code!

Deze wandeltocht is een initiatief van de Stichting Oranjecomité en Bevrijdingsfeesten Marum en is mogelijk gemaakt door:

Blanke *keurslage*
r

Wotterwille

Poortweg 7 Marum | 0594 642698
info@bouwbedrijfmarum.nl
www.bouwbedrijfmarum.nl

marumeroranjeweek

marumeroranjeweek

info@oranjecomitemarum.nl

www.oranjecomitemarum.nl